

Elvemusling i Leiravassdraget

Utbredelse av elvemusling i Leiravassdraget

Ferskvannsmuslingen elvemusling (*Margaritifera margaritifera*) finnes over det meste av Norge (langs kysten, hovedsakelig under marin grense), men antall lokaliteter har gått kraftig ned. Derfor står elvemusling i dag på den norske rødlisten som sårbar (VU).

Norge har mer enn 40% av den europeiske bestanden av elvemusling. Dette gjør den til en ansvarsart for Norge. I Leira vassdraget er det en betydelig populasjon av elvemusling. Men populasjonen her har vært mye større enn den er i dag, og kjente forekomster av elvemusling finnes kun på noen lokaliteter i Nannestad fra Homledalen bru og opp til Leirsjøen.

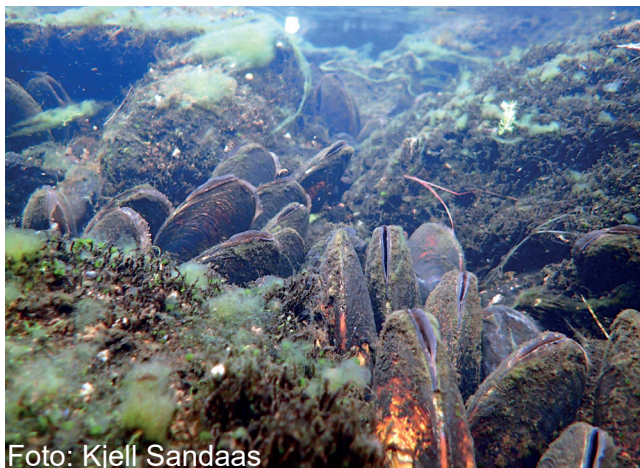

Foto: Kjell Sandaas

Status for elvemusling i Leira

Perlefiske på 1600-tallet og fremover var forbeholdt de dansk-norske kongene. Det måtte imidlertid tas opp mange muslinger for å finne en perle, så dette gikk hardt utover bestandene.

Tusen muslinger må åpnes for å finne en perle, og bare en av tusen perler igjen var så

Korte fakta om elvemusling

- Normal levealder opptil **80-150 år**, høyeste alder registrert i Nord-Sverige er **284 år**.
- Størrelse på skjell **10-15 cm**.
- En elvemuslinghunn kan i løpet av livet produsere **200 millioner** muslinglarver.
- Har egen nasjonal handlingsplan.
- Bli kjønnsmoden når den er **12-15 år**
- Avhengig av ørret eller laks for å overleve. Lever som **parasitt** på fiskens gjeller i 9-11 måneder.

For mer om elvemuslingens biologi og utfordringer se:

[Elvemusling en perle i vassdraget.](#)

perfekte at den hadde økonomisk verdi.

Dagens tilstand

Elvemusling ble fredet mot fangst i 1992, men bestandene har ikke tatt seg opp igjen. Vassdragstiltak i elva, forsuring i øvre del av Leira og eutrofiering med nedslamming av gyte- og oppvekstsubstratet i nedre deler av Leira, de siste femti år, har ført til at bestanden har gått ytterligere tilbake. Elvemusling er følsom mot nitrogen og fosfor. Vannprøver viser at grenseland for de kritiske nivåene for disse er ved Kringlerdalen. Bestanden er fortsatt livskraftig, men gjennomsnittlig tetthet av muslinger og prosentandel små muslinger varsler om at populasjonen er tynn og at rekrutteringen har sviaket i lengre tid.

Prosjekter

Skal populasjonene i Leira overleve på lang sikt kreves det oppfølging av tiltak.

Gjennom arbeidet i vannområdet Leira-Nitelva jobbes det med tiltak for å redusere

arealavrenning og punktutslipp for å bedre vannkvaliteten. Vassdraget innenfor nedbørfeltet kalkes og elvemusling overvåkes for å følge med på effektoppfølgningen av kalkingsinnsatsen. Siden 2010 er det også gjennomført spesifikke tiltak for å øke rekrutteringen av elvemusling. Hele 5000 kjønnsmodne elvemusling er flyttet til bedre egnet substrat for rekruttering. I de nye områdene blir de juvenile muslingene ikke nedslammet og dermed kan de lykkes i å utvikle seg. Områdene er også bedre egnet som gyte- og oppvekstplasser for vertsfisken. Slik kan flere vertsfisk bli infisert med muslinglarver.

Foto: Kjell Sandaas

Da elvemusling lever det meste av sitt første år på ørreten følges prosjektet opp med kontroll av ørret for å se om infeksjon av muslinglarver på ørretens gjeller øker.

Muslinglarver på gjellene til ørret. Foto: Kjell Sandaas

Elvemuslingen som vannrenser

Elvemuslingen filtrerer næringen sin fra vannet. Ved store populasjoner vil mye av vannføringen i vassdraget filtreres gjennom muslingene i løpet av ett døgn. Hver musling kan faktisk rense 50 liter vann per døgn! Elvemuslingen bidrar på denne måten til at vannkvaliteten og forholdene for andre arter bedres. Tilstedeværelse av elvemusling indikerer at det er gode forhold for andre arter. Der muslingen trives og formerer seg trives også andre arter. Elvemuslingen regnes derfor som indikatorart.

Les mer om elvemusling i [Handlingsplan 2019-2028](#)

Hva kan vi gjøre?

Hva kan du gjøre?

- Ikke plukk elvemuslinger, la de være i fred.
- Registrere funn av elvemusling i artskart/artsobservasjoner og/eller gi beskjed til kommunen.

Hva kan kommunen gjøre?

- Kartlegge elvemuslingbestander
- Beskytte bestander av elvemuslinger ved å gjøre tiltak for å forhindre eutrofiering, forurensning og forringelse av leveområder.
- Ta vare på kantsonene og unngå inngrep i og ved vassdrag.
- Unngå avrenning fra blant annet byggeprosjekter som kan føre til nedslamming av elvebunnen.

Hva kan Statsforvalteren gjøre?

- Bevilge midler til prosjekter og tiltak for å forbedre forholdene for elvemusling.

Vannområde Leira-Nitelva

Sekretariatet, c/o Lillestrøm kommune - Postboks 313, 2001 Lillestrøm

Tlf. direkte 66 93 83 06 / 47 61 69 61

post@elveliv - elveliv.no - facebook.com/vannomradeLeiraNitelva

